

Esperit sacerdotal

Max Beauvoir, bioquímic i summe sacerdot

© The Economist

Les religions populars poques vegades tenen líders o sistematitzen les seves doctrines. I fins que Max Beauvoir en va sentir la crida, la gran consecució del vodú era la de mera relíquia. Hollywood el va sensacionalitzar; i els missioners cristians el van desplaçar; els corruptes governants d'Haití se l'apropriaren, i els EUA el feren servir com a prova de barbàrie per justificar la invasió. Cosa excepcional entre les religions, fins el nom té un deix pejoratiu: com ara en l'expressió "economia vodú".

Però els seus encanteris, cerimònies i creences, arrelats en l'animisme de l'Àfrica occidental i adobats amb elements del cristianisme, van donar conhort i identitat a la gent d'uns dels països més pobres de l'hemisferi occidental. L'objectiu de Beauvoir era fer que

el vodú, un culte semisecret i perseguit, esdevingués una religió pública i orgullo-sa d'ella mateixa.

Com a candidat, però, tenia molt poques possibilitats. Era bioquímic, havia estudiat a Nova York i a la Sorbona de París, i havia patentat un mètode per sintetitzar esteroides. Si va tornar a casa el 1973 va ser amb la intenció d'extraure cortisona de la pita. Però, al cap d'un any, el seu avi, un *houngan* o sacerdot vodú, a qui no havia vist en 20 anys, el va apuntar amb un dit tremolós i li va dir: "Tu te'n faràs càrrec".

Perplex que li hagués tocat a ell, i no a cap dels més de 20 cosins que envoltaven el llit de mort, va assentir sense embuts. La faceta cultural de la religió el fascinava: com a mínim podria estudiar-ne l'herbologia, va pensar. Era feliç donant explicacions sobre esperits, pocions, danses i èxtasis als curiosos; i això incloïa

Bill i Hillary Clinton, de lluna de mel a Haití el 1975. La seva esposa, francesa, hi va participar ben de grat, i n'esdevingué sacerdotessa. Començaren a celebrar cerimònies, al començament per a família i amics, i aviat per a centenars de devots, tots pagadors de les seves quotes corresponents. Però no va ser fins 1976 –la primera possessió espiritual que va experimentar– que va començar a creure en l'element sobrenatural del vodú, deia.

Duien una bona vida. Però el vodú estava massa estretament lligat a la dictadura de Duvalier, qui havia reclutat *houngans* –en el passat una de les elits del país–, per a la temible policia secreta, els *tontons-macoutes*. A fi de terroritzar els creients, *Papa Doc* Duvalier va modelar la seua dicció i el seu aspecte exterior a la manera del Baron Samedi, el disbauxat senyor dels morts del panteó vodú. Quan, el 1986, el règim va caure, les bandes mafioses van linxar desenes de sacerdots vodú, i van posar setge la casa de Beauvoir.

Beauvoir en va donar la culpa al Vaticà; a banda, les seves opinions anticatòliques l'emmenaven a partir palletes amb Jean-Bertrand Aristide, l'agitador ex-sacerdot que esdevingué president. Amenaçats de mort, els Beauvoir es van mudar a Washington, DC –per ocupar-se de les necessitats espirituals dels exiliats duvalieristes d'allí, deien els seus crítics. Va ser una trista humiliació. La policia, gens convençuda del poder dels esperits per doblegar el món a la seva voluntat, li va impedir de continuar celebrant cerimònies a Rock Creek Park. Va atraure un petit nombre de feligresos al Temple de Yehwe, l'espai que li quedava lliure en el seu apartament de dos habitacions a Connecticut Avenue, però l'administrador de la finca es va queixar del soroll.

Internacionalment, va continuar sent una celebritat en la defensa de la seva fe. No era pas màgia negra, i no tenia res a veure amb el fet de clavar agulles en nines, explicava. El nom de veritat era vodú, derivat d'una paraula que significa 'Esperit' o 'Déu' en llengua fon de Benín. Era monoteista, però tots els seus esperits reconeguts eren missatgers importants i ajudants de la deïtat. Curava la ment, l'ànima i el cos, guiant "totes les nostres accions i tots els nostres pensaments". Els èxtasis sagrats no van crear els monstruosos zombis de les representacions hollywoodenques: són el resultat

de l'administració sacramental de petites dosis de verí nerviós, les quals capacitaven l'esperit per a deixar les cadenes del cos i parlar directament amb Déu.

Però desenredar el significat espiritual i polític del vodú de les seves pràctiques era molt difícil. L'anomenada pols de zombi, d'acord amb un llibre escrit per un etnobotànic de Harvard, Wade Davis, amb la col·laboració de Beauvoir, contenia una planta al·lucinògena anomenada datura, cervell esclafat de cadàver en descomposició de nen de menys de dos anys, sargantanes acabades de matar, i un enorme gripau sec amb un cuc de mar, sec també, enrotllat al voltant. Ulteriors investigacions han posat en dubte l'eficàcia d'aquest preparat per a produir èxtasis duradors.

El 2008 els *houngans* van decidir que necessitaven un líder que dirimis conflictes i que defensés la seva postura en públic. Van triar Beauvoir perquè figurés al capdavant de la seva federació, com a *ati* o summe sacerdot del vodú. Va regressar a Haití i, caminant entre pètals escampats per una catifa de roig carmesí, va ascendir a un tron envernissat que havien tallat en el tronc d'un arbre gegant, ja en el seu nou paper d'autoritat màxima del vodú.

La religió ja no hauria de ser secreta o motiu de vergonya: era la personificació de l'esperit de la gran revolta d'esclaus de 1791 i era el millor antídote contra la corrupció que assolava Haití, sostenia ell. Convenia que els 60.000 sacerdots vodú tinguessin un gran paper en la política: eren més pròxims al poble que la consentida elit, amb la seva dependència corrosiva dels valors i els diners estrangers. El vodú exemplaritzava la solidaritat i l'autoajuda –un esperit de què tan dolorosament freturaven després del devastador terratrèmol de 2010.

No tots es van deixar impressionar. El seu sentit de la teatralitat a alguns els va sonar a xarlataneria i les cerimònies en el seu temple, tan esplèndidament coreografiades, feien massa pudor de club nocturn. Però, amb elegància, va desqualificar els seus crítics tractant-los d'individus amb massa prejudicis i de ser uns ignorants: els haitians volien vodú i no havien de donar-se'n vergonya. A l'igual que el seu país, no es rendiria sense lluitar.●

Traducció de Francesc Sellés

XLIV PREMIS OCTUBRE AL MERCAT

ENTRADES JA A LA VENDA

314
Edicions

IFACC
Institució
per al Foment
de les Arts,
les Ciències
i la Cultura

HOMENATGES

Ramon Llull
Ramon Muntaner

PREMI CÍVIC

A l'associació Per l'Horta

Amb la participació de

Màrius Serra Toni Albà Miquel Gil
Tomàs Llopis Joan Femenia Pep Bou
Carles Santos Mabel Martí Rosanna Pastor

Dissabte 31 d'octubre de 2015 a les 21:00 h
Mercat Central de València

Venda d'entrades: Llibreria Tres i Quatre, Ca Revolta, El Micalet i
Racó de la Corbella o bé a www.tresiquatre.cat
Tiquet: 40 €

Més informació:
tresiquatre@tresiquatre.cat tel: 680 437 157

